

ŠKOLSTVÍ ZA MARIE TEREZIE

Roku 1760 byla ve Vídni pro reformu školství založena studijní komise, na jejíž půdě se začaly rodit návrhy na reformu školství v celé monarchii. Dílčím výsledkem její práce byl například patent nařizující zakládání industriálních škol.

K podstatnému zásahu do struktury školství došlo ale až vyhlášením všeobecného školního řádu pro české a rakouské země roku 1774. Ten nařizoval povinnou školní docházku pro chlapce i dívky od 6 do 12 let a zaváděl tři stupně škol. Prvním stupněm byly školy triviální, ty měly být ve městech a na vsích alespoň všude tam, kde byla fara. Na triviálních školách se učilo čtení, psaní, počty, náboženství a pracovní výchově v mateřském jazyce. Další byly školy hlavní, které měly být ve všech krajských a větších městech. Na nich se vyučovalo již německy i základům latiny, dějepisu, zeměpisu, domácím pracím a zemědělství. Nakonec měla být v každé zemi v hlavním městě škola normální (vzorová), která měla rovněž vychovávat učitele a prověřovat jejich znalosti.

Výchova a vzdělávání se ale stále lišili podle společenského postavení žáků. Po vyhlášení zákona se začala rychle rozrůstat síť škol. Nejvíce jich bylo v průmyslově rozvinutých oblastech na severu a východě Čech. Školu navštěvovalo pravidelně asi 60% dětí, ostatní obvykle neměli školu v dosahu nebo navštěvovali školu nepravidelně. V zimě byla docházka do školy lepší, v létě byly děti zaměstnány na polích či na pastvě. Pokud nebyla v obci školní budova, učili se žáci přímo v domácnosti učitele. Kantor zadával dětem úlohy podle jejich věku a znalostí. V bohatých rodinách měly děti vlastního domácího učitele.

Rozvoj školství vyžadoval stále více učitelů. Stát v této době rovněž dbal, aby učitelé byli absolventi některé vyšší školy nebo aby navštěvovali kury na normální škole a složili zde příslušné zkoušky. Společenská prestiž učitelů nebyla velká, i když stát zvýšil o něco jejich platy, takže nebyli zcela závislí ve své obživě na poplatcích za školné a dobré vůli obce. Přesto si většina učitelů musela přivydělávat hudbou.

Učitelům byly doporučovány moderní výukové metody zahrnující do té doby běžný výchovný prostředek- tělesné tresty. Ty sice nezmizely zcela, ale měly být používány až po domluvě a napomenutí. Rovněž měl učitel přihlížet k vlohám jednotlivých žáků a přizpůsobit tomu výuku. Jako doposud bylo především na školách triviálních upřednostňováno paměťové učení. Vždy ale záleželo na vzdělanosti učitele.

Zdroj:

LNĚNIČKOVÁ, LENKA. *České země v době osvícenství*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1995, s. 26-27

Vypracovala Tereza Zalabáková

ŠKOLSTVÍ ZA MARIE TEREZIE – PRACOVNÍ LIST

1) Na základě úvodního článku doplň následující text:

V roce byl vydán všeobecný školní řád, který nařizoval školní docházku pro ve věku od do let. Školu pravidelně navštěvovalo% dětí. V byla docházka do školy lepší, jindy děti pomáhaly rodičům při práci na či

2) Podle informací uvedených v úvodním textu doplň tabulku:

TYPY ŠKOL			
KDE BYLY STAVĚNY			
CO SE NA NICH VYUČovalo			

3) Na základě úvodního článku urči, zda tvrzení o učitelích je pravdivé (ANO) či nepravdivé (NE):

UČITEL

ANO

NE

všechny děti dostávaly od učitele stejné úkoly
 děti z bohatých rodin měly domácí učitele
 učitelé bývali absolventi vyšších škol či kurzů na školách normálních
 učitelé vždy učili ve své domácnosti
 učitelé byli vysoce uznávaní
 učitelé si často museli přivydělávat například hudbou
 učitel měl vyučovat podle moderních výukových metod
 učitelům bylo doporučováno tělesné trestání žáků

4) Nakresli, jak podle tebe vypadala v 18. století školní třída a svůj obrázek doplň popisem místnosti.

ŠKOLSTVÍ ZA MARIE TEREZIE – PRACOVNÍ LIST

1) Na základě úvodního článku doplň následující text:

V roce 1774 byl vydán všeobecný školní řád, který nařizoval **povinnou** školní docházku pro **chlapce i dívky** ve věku od **6** do **12** let. Školu pravidelně navštěvovalo **60%** dětí. V **zimě** byla docházka do školy lepší, jindy děti pomáhaly rodičům při práci na **poli** či **pastvě**.

2) Podle informací uvedených v úvodním textu doplň tabulku:

TYPY ŠKOL	Triviální	Hlavní	Normální
KDE BYLY STAVĚNY	Města a vsi (tam, kde byla fara)	Krajská a větší města	Hlavní město
CO SE NA NICH VYUČOVALO	Čtení, psaní, počty, náboženství, pracovní výchova	Latina, dějepis, zeměpis, domácí práce, zemědělství. (vyučovalo se v němčině)	Vychovávání učitelů

3) Na základě úvodního článku urči, zda tvrzení o učitelích je pravdivé (ANO) či nepravdivé (NE):

UČITEL

ANO

NE

- všechny děti dostávaly od učitele stejné úkoly →
- ← děti z bohatých rodin měly domácí učitele
- ← učitelé bývali absolventi vyšších škol či kurzů na školách normálních
- učitelé vždy učili ve své domácnosti →
- učitelé byli vysoce uznávaní →
- ← učitelé si často museli přivydělávat například hudbou
- ← učitel měl vyučovat podle moderních výukových metod
- učitelům bylo doporučováno tělesné trestání žáků →

4) Nakresli, jak podle tebe vypadala v 18. století školní třída a svůj obrázek doplň popisem místnosti.

Individuální práce žáků.